

Na temelju članka 41. točke 6. Statuta Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/16, 2/18, 23/18, 3/20, 3/21, 11/21 - pročišćeni tekst i 16/22), Gradska skupština Grada Zagreba, na 35. sjednici, 27. lipnja 2024., donijela je

PROGRAM **poticanja održivog razvoja poljoprivrede i šumarstva** **u Gradu Zagrebu u razdoblju od 2024. do 2027.**

1. UVOD

Program poticanja održivog razvoja poljoprivrede i šumarstva u Gradu Zagrebu u razdoblju od 2024. do 2027. (dalje u tekstu: Program) strateški je dokument politike razvoja poljoprivredne proizvodnje, urbane prehrane i šumarstva u kojem su definirani ciljevi i prioriteti njihova razvoja. Program je nastavak razvojnog programa pod nazivom Program održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016. - 2023. (Službeni glasnik Grada Zagreba 3/16, 4/21, 29/21 i 17/23).

Svrha je Programa redefinirati razvojne probleme te načine optimalnog korištenja vrijednih okogradskih resursa i potencijala koji će omogućiti učinkovitiji, kvalitetniji i uravnoteženiji razvoj. Program je izrađen u skladu s Planom razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027. (Službeni glasnik Grada Zagreba 3/24), kao i nacionalnim, europskim i globalnim strategijama.

Programom se nastoji istaknuti potreba očuvanja okogradskog poljoprivredno-gospodarskog prostora, uvažavajući da je on istodobno prepoznat kao potencijal za:

- uzgoj i proizvodnju hrane s usmjerenjem na ekološku dimenziju i kvalitetu proizvoda, inovativnost i dohodovnost proizvodnje;
- jačanje prehrambene otpornosti i samodostatnosti grada;
- promicanje kratkih lanaca lokalne proizvodnje "od polja do stola" i distribucije hrane;
- jačanje potrebe i svijesti o kružnom gospodarenju i očuvanje biološke raznolikosti;
- očuvanje šuma kao prirodne gradske vrijednosti, osobito u kontekstu povećanja otpornosti prema klimatskim promjenama.

Osim što regionalno, pa stoga i kulturološki, pripada području sjeverozapadne Hrvatske, okogradski prostor Grada Zagreba obilježava ponajprije njegova integriranost u najveću urbanu cjelinu u državi. Ovakve okolnosti s jedne strane donose brojne prednosti jer izravna povezanost urbano-ruralnog prostora donosi brojne poduzetničke prilike u razvoju poslovnih ideja u području poljoprivrede. S druge strane, riječ je o izrazito vulnerabilnom prostoru zbog pritiska urbanog dijela Grada, koji se stalno i intenzivno širi. Stoga poljoprivreda u konzervativnom smislu teško može zadržati ulogu koju ima u drugim ruralnim prostorima diljem Hrvatske, ali je potrebno utjecati na podupiranje poslovnih ideja koje uzimaju u obzir usitnjenost proizvodnih parcela kao potencijal za oblike proizvodnje radno dohodovnih kultura osobito usmjerenih na mala gospodarstva, kao i na proizvodnju hrane za vlastite potrebe.

Šume su iznimno važne za Grad Zagreb te je njihov značaj osobito naglašen u park-šumama Grada Zagreba kao dijelu urbanog gradskog područja te na području Parka prirode Medvednica. U ovim šumama svakodnevno, a osobito vikendom, boravi velik broj građana koji ih koriste za odmor i rekreaciju.

Program je izrađen na temelju iskustava provedbe prethodnih programa i stručnih podloga izrađenih za prostor u kojem se izvodi, pri čemu se u obzir uzimaju i:

- rezultati prošlih programskih razdoblja, njihova analiza i razmatranje postignutog;
- trenutno stanje unutar prostora Grada Zagreba;

- razvojne potrebe, identificiranje prilika i potencijala ruralne i urbane poljoprivrede unutar prostora Grada Zagreba;
- potrebe jačanja povezivanja između ključnih dionika koji mogu aktivno doprinosti operativnoj provedbi;
- potrebe definiranja ključnih koraka za operativni okvir provedbe Programa s izvorima financiranja.

2. ZAKONODAVNI I STRATEŠKI OKVIR

2.1. Zakoni Republike Hrvatske

Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 118/18, 42/20, 127/20, 52/21 i 152/22) kojim su određeni ciljevi i mjere nacionalne poljoprivredne politike, pravila vezana uz zajedničku organizaciju tržišta poljoprivrednih proizvoda, mjere informiranja i promocije, pravila o jakim alkoholnim pićima, prikupljanje podataka i izvješćivanje o cijenama poljoprivrednih proizvoda, nacionalni sustav Codex Alimentarius, zahtjevi kvalitete za hranu i hranu za životinje, sprječavanje nastajanja otpada od hrane, doniranje hrane i hrane za životinje, ekološka proizvodnja, sustavi kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, stavljanje na tržište prirodnih mineralnih, izvorskih i stolnih voda, uključujući zahtjeve njihove sigurnosti, označavanja i kvalitete, savjetovanje poljoprivrednika, obrazovanje te razvojno-stručni poslovi, informacijski sustavi i baze podataka, sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka, administrativna kontrola i kontrola na terenu te upravni i inspekcijski nadzor.

Grad Zagreb može biti davatelj državne potpore u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz članka 36. navedenog zakona, koje moraju biti usklađene s pravilima Europske unije o državnim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 20/18, 115/18, 98/19 i 57/22) kojim se uređuje održavanje i zaštita poljoprivrednog zemljišta, korištenje poljoprivrednog zemljišta, promjena namjene poljoprivrednog zemljišta i naknada, raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske i Zemljišni fond. Grad Zagreb provodi aktivnosti vezane uz nadzor nad provedbom agrotehničkih mjera, utvrđivanje naknade za promjenu namjene poljoprivrednog zemljišta te raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države na svom području putem zakupa.

Zakon o šumama (Narodne novine 68/18, 115/18, 98/19, 32/20, 145/20, 101/23 - Uredba i 36/24) kojim se uređuje sustav i način upravljanja, gospodarenja, korištenja i raspolaganja šumama i šumskim zemljištima na načelima održivoga gospodarenja, ekonomske i ekološke prihvatljivosti te socijalne odgovornosti. Zakonom je utvrđeno da su šume i šumska zemljišta dobra od interesa za Republiku Hrvatsku, koja imaju njezinu osobitu zaštitu, prirodno bogatstvo s općekorisnim i gospodarskim funkcijama šuma.

Grad Zagreb provodi aktivnosti upravljanja, gospodarenja, korištenja i raspolaganja šumama u vlasništvu Grada Zagreba te unapređuje gospodarenje šumama u zaštićenim i drugim područjima od interesa za Grad Zagreb.

2.2. EU propisi

Uredba Komisije (EU) 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 352, 24. 12. 2013.) kojom su određena posebna pravila koja se primjenjuju na potpore *de minimis* u sektoru poljoprivrede, jer su zbog rizika da bi čak i neznatni iznosi potpora mogli ispunjavati kriterije iz članka 107. stavka 1. Ugovora sektor poljoprivrede ili njegovi dijelovi isključeni iz područja primjene uredaba o državnim potporama.

Uredba Komisije (EU) 2019/316 od 21. veljače 2019. o izmjeni Uredbe (EU) 1408/2013 o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 51, 22.2.2019.) kojom se povećava gornja granica potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru na 20.000 eura u tri fiskalne godine te se produljuje razdoblje primjene Uredbe (EU) 1408/2013 do 31. prosinca 2027.

Uredba Komisije (EU) 2022/2472 od 14. prosinca 2022. o proglašenju određenih kategorija potpora u sektorima poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koja se primjenjuje do 31. prosinca 2029. na sljedeće kategorije potpora:

potpore u korist mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća (MSP-ova) koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom, preradom poljoprivrednih proizvoda i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda, potpore za zaštitu okoliša u poljoprivredi, potpore za ulaganja u očuvanje kulturne i prirodne baštine, potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda u sektoru poljoprivrede, potpore za istraživanje, razvoj i inovacije, potpore u korist šumarstva i potpore u korist MPS-ova u ruralnim područjima.

Uredba Komisije (EU) 2023/2831 od 13. prosinca 2023. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore (Službeni list Europske unije L 2023/2831 od 15. prosinca 2023.) koja se primjenjuje i na potpore poduzetnicima u sektoru poljoprivrede, osim potpora koje se dodjeljuju poduzetnicima u primarnoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i poduzetnicima u sektoru prerade i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda ako se iznos potpore utvrđuje na temelju cijene ili količine tih proizvoda koji su kupljeni od primarnih proizvođača ili koje dotični poduzetnici stavljaju na tržište ili ako su potpore uvjetovane njihovim djelomičnim ili potpunim prenošenjem na primarne proizvođače.

2.3. Strateški dokumenti

Program Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine (Agenda 2030.) definira 17 globalnih ciljeva održivog razvoja koji se odnose na široki raspon društvenih i ekoloških aspekata održivog razvoja, a među ostalim ciljevima:

Cilj 2. Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promicati održivu poljoprivredu

Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, otpornim i održivim

Cilj 12. Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje

Cilj 13. Poduzeti hitna djelovanja u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica

Cilj 15. Očuvati, ponovno uspostaviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti

Europski zeleni plan strateški je razvojni dokument za postizanje održivosti gospodarstva Europske unije koji sadržava mjere za provedbu politika:

2.1.6. "Od polja do stola": osmišljavanje pravednog i zdravog prehrambenog sustava koji je prihvatljiv za okoliš, podupirati djelovanje poljoprivrednika u borbi protiv klimatskih promjena, u zaštiti okoliša i očuvanju biološke raznolikosti i pritom im osigurati pristojan život, primijeniti održive prakse kao što su precizna poljoprivreda, ekološka poljoprivreda, agroekologija, agrošumarstvo, smanjiti upotrebu i rizike kemijskih pesticida te upotrebu gnojiva, podupirati aktivnosti kako bi se pomoglo potrošačima da odaberu zdravu i održivu prehranu i smanje rasipanje hrane, potrošačima pružiti bolje informacije o podrijetlu hrane, njezinoj hranjivoj vrijednosti i ekološkom otisku

2.1.7. Očuvanje i obnova ekosustava i biološke raznolikosti: šumska područja treba unaprijediti kako bi se mogla ostvariti klimatska neutralnost i zdrav okoliš, održivim pošumljavanjem i ponovnim pošumljavanjem šume koje propadaju mogle bi bolje apsorbirati CO₂ te postati otpornije, a promicalo bi se i kružno biogospodarstvo.

Strategija "od polja do stola" jedna je od ključnih mjera u okviru Europskog zelenog plana kojom se namjerava postojeći prehrambeni sustav EU-a usmjeriti prema održivom modelu i doprinijeti postizanju klimatske neutralnosti do 2050. Prelaskom na okolišno prihvatljiviji prehrambeni sustav žele se stvoriti nove poslovne prilike koje će pozitivno utjecati na prihode subjekata u poljoprivredno-prehrambenom sektoru.

Glavni su ciljevi strategije:

- osigurati dostatnu, cjenovno pristupačnu i hranjivu hranu unutar granica mogućnosti planeta
- prepoloviti upotrebu pesticida i gnojiva te prodaju antimikrobnih sredstava
- povećati količinu zemljišta namijenjenog ekološkoj poljoprivredi
- promicati održiviju potrošnju hrane i zdravu prehranu
- smanjiti gubitak i rasipanje hrane
- suzbiti prijevare povezane s hranom u lancu opskrbe
- povećati dobrobit životinja.

Nova strategija EU-a za šume do 2030. koja prepoznaje središnju i višefunkcionalnu ulogu šuma, ali i doprinos šumara i cijelog vrijednosnog lanca koji se temelji na šumama u postizanju održivog i klimatski neutralnog gospodarstva do 2050., uz istodobno osiguravanje obnove, otpornosti i odgovarajuće zaštite svih ekosustava. Sadrži mjere:

- potpore za šume koje pružaju višestruke socioekonomske funkcije i koristi te rekreacijske funkcije koje pridonose fizičkom i mentalnom zdravlju građana;
- zaštite, obnove i proširenja šuma radi borbe protiv klimatskih promjena, preokretanja procesa gubitka bioraznolikosti i osiguravanja otpornih i višenamjenskih šumskih ekosustava;
- strateško praćenje šuma, izvješćivanje i prikupljanje podataka;
- istraživanja i inovacije za poboljšanje našeg znanja o šumama.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. daje temelje za održiv, uključiv i inovativan razvoj Hrvatske, uz postizanje otpornosti društva i gospodarstva na globalne krize. Utvrđeni razvojni smjerovi i strateški ciljevi trebali bi pridonijeti boljem iskorištenju potencijala i otklanjanju štete prouzročene globalnom krizom uzrokovanom pandemijom COVID-19 te potaknuti što brži oporavak. Ovaj Program donosi se u skladu s Razvojnim smjerom 3. Zelena i digitalna tranzicija i Strateškim ciljem 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva.

Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027. kojim se podupire prelazak na pametan, održiv, konkurentan, otporan i diversificiran poljoprivredni sektor, čime se osigurava dugoročna sigurnost opskrbe hranom, a ujedno pridonosi djelovanju u području klime, zaštiti prirodnih resursa i očuvanju/povećanju bioraznolikosti te jačanju socioekonomske strukture ruralnih područja.

Nacionalna strategija poljoprivrede do 2030. kojom je usuglašena vizija: proizvoditi veću količinu visokokvalitetne hrane po konkurentnim cijenama, održivo upravljati prirodnim resursima uz povećanje otpornosti na klimatske promjene te doprinijeti poboljšanju kvalitete života i povećanju zaposlenosti u ruralnim područjima. Vizija je oblikovana u četiri strateška cilja: 1) povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora; 2) jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene; 3) obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima; i horizontalni cilj 4) poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru.

Plan razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027. srednjoročni strateški dokument u kojem su definirane ključne strateške odrednice koje određuju smjer razvoja Grada Zagreba, pri čemu je naglasak na održivosti, ravnoteži i dobrobiti zajednice. Planom razvoja su definirana 4 prioriteta javne politike: zeleno i otporno gospodarstvo; društvena jednakost, kvalitetne i dostupne društvene usluge; učinkovito i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima te zelena tranzicija i digitalna transformacija. U okviru Plana razvoja utvrđeno je 17 posebnih ciljeva, a ovaj Program donosi se u skladu s posebnim ciljem:

5. Podrška održivom razvoju poljoprivredne proizvodnje i šumarstva kojim se podupire provedba strateškog cilja 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva iz Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030.

Razvojnim planom utvrđeno je da će se konkurentnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i šumarstva podupirati skupom mjera kojima je cilj održivo gospodarenje poljoprivrednim i šumskim zemljištem te poticanje ekološke proizvodnje s ciljem zdrave prehrane i jačanje sustava OPG-ova. Neke od aktivnosti koje će se provoditi, a u skladu su s identificiranim problemima i potrebama, jačanje su tržišta lokalno uzgojenih proizvoda, poticanje okrupnjavanja i obnove zemljišta, certificiranje poljoprivrednih proizvoda, povezivanje poljoprivrednih proizvođača radi boljeg pozicioniranja na tržištu te poticanje uspostave kratkih opskrbnih lanaca. Mjere za provedbu su: 1. Održivo gospodarenje poljoprivrednim zemljištem, 2. Jačanje sustava poljoprivrednih gospodarstava, 3. Razvoj održivog sustava urbane prehrane, 4. Održivo gospodarenje šumama, lovištima i zaštita divljači.

Provedbeni program Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. kratkoročni je akt strateškog planiranja tijekom mandata gradonačelnika Grada Zagreba koji osigurava realizaciju posebnih ciljeva utvrđenih Nacrtom plana razvoja Grada Zagreba i strateških ciljeva utvrđenih Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine. Sadrži viziju Grada Zagreba do 2025. "*Grad Zagreb - zelen, inovativan i održiv. Grad solidarnosti i jednakih mogućnosti.*" Provedbeni program također sadrži četiri osnovna prioriteta na koja će Grad Zagreb usmjeriti svoje djelovanje u navedenom razdoblju: zeleno, održivo i otporno gospodarstvo; kvalitetna i dostupna društvena infrastruktura; urbana revitalizacija i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima te zelena tranzicija i digitalna transformacija.

3. ANALIZA STANJA U POLJOPRIVREDI I ŠUMARSTVU

3.1. Provedene mjere i aktivnosti u poljoprivredi i šumarstvu u razdoblju 2016. - 2023.

Od 2016. provedene su mjere i aktivnosti iz Programa održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba koji je izrađen radi daljnjeg jačanja poljoprivredne proizvodnje koju obavljaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva, obrti i subjekti malog gospodarstva u Gradu Zagrebu, posebice nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, i radi mogućnosti participacije u mjerama potpore i zaštite vrijednosti ruralnog prostora uz poštivanje brojnih specifičnosti koje proizlaze iz blizine urbanog središta te su njime utvrđene mjere za ostvarenje gore navedenih ciljeva. Programske mjere i aktivnosti provodile su se na temelju provedbenih i pojedinačnih akata koje je donio gradonačelnik Grada Zagreba, a osim njih provedene su i druge aktivnosti i projekti u poljoprivredi i šumarstvu sukladno važećim propisima.

3.1.1. Provedene mjere i aktivnosti u području poljoprivrede

Dodjela potpora u poljoprivredi

U razdoblju 2016. - 2023. godine provodili su se javni natječaji za dodjelu potpora poljoprivrednim gospodarstvima te je njihov rezultat modernizacija, povećanje kapaciteta i konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, povećanje dohodovnosti poljoprivrednih gospodarstava i poboljšanje dostupnosti lokalno prerađenih poljoprivrednih proizvoda potrošačima plasmanom kroz "kratke lance" opskrbe te očuvanje i poboljšanje kvalitete života u ruralnom prostoru. U okviru potpore male vrijednosti za primarnu poljoprivrednu proizvodnju u razdoblju od 2016. do 2023. isplaćeno je 3.598.511,53 eura 331 korisniku potpore za modernizaciju poljoprivredne proizvodnje radi povećanja njene konkurentnosti, povećanje kapaciteta poljoprivredne proizvodnje te aktivnosti stjecanja potrebnih stručnih znanja i sposobnosti za obavljanje poljoprivredne proizvodnje. Za potporu male vrijednosti za preradu i trženje u razdoblju 2018. - 2020. isplaćeno je 525.597,49 eura za 25 korisnika za uređenje objekata za preradu poljoprivrednih proizvoda, nabavu nove opreme za preradu i trženje, uređenje objekata za bavljenje turizmom na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu. Potpora za promociju poljoprivrednih proizvoda u razdoblju 2018. - 2020. dodijeljena je u iznosu od 223.443,84 eura 81 korisniku za sudjelovanje na promotivnim manifestacijama - sajmovima, natjecanjima, izložbama te za promotivne i marketinške aktivnosti. Za izuzete državne potpore za premještaj poljoprivrednih zgrada utrošeno je 99.542,11 eura za jednog korisnika za premještaj na područje izvan granica Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba. Za potporu za zatvaranje proizvodnih kapaciteta na području Grada Zagreba koji se nalaze unutar granica Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba koji su bili u stalnoj upotrebi zadnjih pet godina prije zatvaranja utrošeno je 179.587,23 eura za 11 korisnika s područja Jakuševca i Svete Klare. Putem potpore za ublažavanje negativnih posljedica uzrokovanih bolešću COVID-19 na izravno trženje poljoprivrednim proizvodima u 2020. godini dodijeljena su sredstva u iznosu od 58.066,23 eura za 63 korisnika. U razdoblju od 2016. do 2023. za dodjelu u poljoprivredi utrošeno je ukupno 4.684.748,43 eura za 393 korisnika.

Raspologanje i održavanje poljoprivrednog zemljišta

U razdoblju 2016. - 2023. poljoprivredno zemljište davano je na korištenje na rok do 5 godina, iz razloga što su se javljali problemi u smislu zakonskih zapreka koje usporavaju proces raspologanja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske na temelju starog Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Zatim, kao posljedica nesređenog stanja zemljišnih knjiga i katastarske evidencije javlja se problem stavljanja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske u pojedine oblike raspologanja. Konačno, izazov je i neodržavanje

poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske jer nije obuhvaćeno niti jednim oblikom raspolaganja. Sukladno Programu korištenja sredstava od raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske utrošena su sredstva za namjenu održavanja poljoprivrednog zemljišta na području Grada Zagreba u razdoblju 2016. - 2023. u iznosu od 748.284,40 eura.

Aktivnosti i projekti u području urbane prehrane i urbane poljoprivrede

Urbana prehrana

Kako je jedna od ključnih mjera u okviru Europskog zelenog plana "od polja do stola" kojom se namjerava postojeći prehrambeni sustav EU-a usmjeriti prema održivom modelu i doprinijeti postizanju klimatske neutralnosti do 2050., pokrenute su aktivnosti u području razvoja urbane prehrane. Grad Zagreb potpisnik je Milanskog pakta o urbanoj prehrani te su provedene mjere urbanih politika s ciljem razvoja održivog modela urbane prehrane.

Pokrenuto je uvođenje sustava kvalitete "Plavi ceker", oznake kvalitete Grada Zagreba namijenjene označavanju, isticanju i promociji najkvalitetnijih tradicijskih i sličnih prehrambenih proizvoda proizvedenih na području Republike Hrvatske. Time se želi iskazati pomoć malim i srednjim proizvođačima u plasmanu njihovih visokokvalitetnih proizvoda na zagrebačko tržište, a potrošaču se jamči da je riječ o domaćem, kvalitetnom, visokovrijednom i provjerenom proizvodu. Potvrdu o oznaci "Plavi ceker" dobila su 184 proizvođača od 82 proizvođača. Održano je dvadesetak manifestacija različitog karaktera s ciljem promocije i poticanja lokalno proizvedene hrane s dodanom kvalitetom uz edukaciju potrošača.

Također, provodi se projekt "Certificirana seljačka tržnica" u suradnji s Udrugom hrvatskih tržnica na razini cijele države radi očuvanja i poticanja domaće proizvodnje te tradicionalnog načina prodaje na tržnicama, pri čemu se oznaka "Proizvodi hrvatskog seljaka" dodjeljuje poljoprivrednim proizvođačima koji njome dokazuju porijeklo svojih proizvoda. Izrađen je poslovni plan i idejno arhitektonsko rješenje za uređenje Centra eno-gastro izvrsnosti u kojem bi se organizirala prodaja i promocija proizvoda s oznakama kvalitete "Plavi ceker", ekoloških proizvoda, proizvoda s EU oznakama kvalitete i drugih. S Ministarstvom poljoprivrede potpisan je dobrovoljni sporazum za sprječavanje i smanjenje nastajanja otpada od hrane "Zajedno protiv otpada od hrane" jer prema procjenama u RH nastaje gotovo 71 kg otpada od hrane po stanovniku godišnje te je smanjenje nastajanja otpada od hrane važna aktivnost politike urbane prehrane.

Osnovana je i Radna skupina za urbanu prehranu i zelenu javnu nabavu čija je zadaća uspostava politike prehrane usmjerene na uvođenje zdravih obroka u ustanove kojima je Grad Zagreb osnivač, uvođenje i jačanje kriterija za zelenu javnu nabavu i poticanje lokalnog, organskog uzgoja i proizvodnje hrane. Započet je program Zelena javna nabava hrane za osnovne škole Grada Zagreba. U njega se uključila 31 osnovna škola Grada Zagreba i Grad mladih Zagrebačkog holdinga Podružnice Vladimir Nazor. Pristupilo se pokretanju modela dinamičke javne nabave hrane iz eko uzgoja i komunikaciji s uzgajivačima i distributerima hrane.

Glavni ciljevi projekta zelene javne nabave eko hrane za djecu su: (i) Osigurati učenicima kvalitetnu i zdravu, ekološki i lokalno proizvedenu hranu, (ii) Osigurati poljoprivrednicima tržište za ekološke i lokalne proizvode, (iii) Pridonijeti ublažavanju klimatskih promjena te zaštititi prirode i okoliša.

Urbana poljoprivreda

Projekt "Gradski vrtovi" kao primjer dobre prakse urbane poljoprivrede egzistira od 2013. godine i namijenjen je širokom građanstvu na više lokacija u gradu. Moguće je odabrati najbliže lokacije prema mjestu stanovanja, što implicira veću dostupnost organski proizvedene hrane, pridonosi zdravoj okolini, sadržaju i kvaliteti života u gradu. S obzirom na veliku zainteresiranost građana, postoji potreba za pronalaženjem novih lokacija za opremanje i uređenje gradskih vrtova i voćnjaka te terapijskih vrtova. Zapreke koje se pritom mogu pojaviti jesu da grad ne raspolaže

s dovoljnim površinama zemljišta za provedbu projekta i velika zainteresiranost građana u pojedinim gradskim četvrtima (nemogućnost uređenja i opremanja većeg broja vrtova) te korištenje gradskih vrtova do privođenja planiranoj namjeni (ograničeno prostornim planom) i sve značajnije posljedice klimatskih promjena (navodnjavanje). Aktivnosti kojima se potpunije pristupilo provedbi projekta bile su organizacija edukativnih radionica o urbanoj poljoprivredi i prehrani za djecu predškolske i školske dobi, korisnike vrtnih parcela, kao i za sve zainteresirane građane, surađivanje s istraživačkim organizacijama u pronalaženju i primjeni novih tehnologija te uvođenju novih tehnologija, primjerice sustava za navodnjavanje s pomoću obnovljivih izvora energije (solarne pumpe). Tijekom provedbe projekta "Gradski vrtovi" primijećen je izražen interes građana osjetljivih skupina i osoba s invaliditetom za sudjelovanjem u projektu. Sukladno tome izgrađen je adekvatno opremljen terapijski vrt, posebno dizajniran vrt s ciljem jačanja motoričkih, senzoričkih, kognitivnih, afektivnih, alimentarnih, duhovnih i socijalnih potencijala za skladan život i zdravlje financiran u 100 % iznosu europskim sredstvima kroz EU projekt ProGReg. Vrt se nalazi u Gradskoj četvrti Sesvete u sklopu dvorišta bivše tvornice "Sljeme" na površini od 5.145 m². Uređen je i opremljen urbani voćnjak kao novi javni sadržaj parkovnog karaktera koji omogućava unaprjeđenje odnosa/interakcije ljudi i prirode te unapređuje socijalnu koheziju i održivi razvoj lokalne zajednice - susjedstva te se nalazi Novom Zagrebu, na lokaciji stambenog naselja Podbrežje na površini od 5.012 m².

Na području Grada Zagreba na 15 lokacija nalaze se gradski vrtovi s više od 2 200 vrtnih parcela ukupne površine od 23,55 ha, terapijski vrt, kao i urbani voćnjak na površini od 0,5 ha. U razdoblju od 2016. do 2023. godine na realizaciju projekta "Gradski vrtovi" utrošeno je 1.167.902,00 eura.

3.1.2. Provedene mjere i aktivnosti u području šumarstva

Što se tiče provedbe mjera razvoja u području šumarstva, za obuhvat sedam programa gospodarenja šumama privatnih šumoposjednika nisu provedene mjere s obzirom na nezadovoljavajuće stanje vlasničke strukture privatnih šuma, gdje je riječ o vrlo usitnjenim parcelama prosječne veličine 0,33 ha, te na nezainteresiranost šumoposjednika za gospodarenje u skladu sa šumskogospodarskim planovima. Rezultat su zapuštene šume privatnih šumovlasnika, što je osobito vidljivo u šumama posebne namjene koje su u privatnom vlasništvu (3.024,98 ha), a kojima je gotovo nemoguće gospodariti prema principima šumarske struke, jer je za sve radove potrebno ishoditi odobrenje vlasnika, a nerijetko je riječ o velikom broju vlasnika i posjednika po jednoj katastarskoj čestici s kojima je vrlo teško stupiti u kontakt. Stoga je rješavanje imovinskih odnosa u privatnim šumama jedan od prvih i najvažnijih koraka za očuvanje ovih sastojina. Ove su šume osobito pod stalnim pojačanim pritiscima od urbanizacije kojima vlasnici namjenu u urbanističkim planovima žele izmijeniti u neku drugu građevinsku namjenu pa bi, ako Grad Zagreb želi sačuvati privatne šume unutar generalnih urbanističkih planova, bilo potrebno pristupiti identifikaciji šumskih površina na zadanom području, kreirati GIS bazu te razviti metodologiju za vrednovanje šuma na području Grada Zagreba, nakon koje bi Grad Zagreb površine ucrtane kao šuma mogao otkupljivati i njima gospodariti u okviru posebne gospodarske jedinice kao srednji šumoposjednik, a za privatne šumoposjednike koji žele gospodariti svojim šumama bilo bi moguće uvoditi poticajne mjere gospodarenja.

Kao aktivnost u očuvanju i unapređivanju kvalitete okoliša u području šumarstva redovito su provedeni godišnji planovi održavanja park-šuma Grada Zagreba kojim su obuhvaćeni radovi na njezi i obnovi površina obraslih drvećem, grmljem i živim ogradama, održavanju površina koje nisu obrasle drvećem, staza i putova u šumi te održavanju dječjih igrališta u park-šumama. Riječ je šumama u vlasništvu Republike Hrvatske za koje je Generalnim urbanističkim planom grada Zagreba propisana obveza većeg intenziteta zaštite, održavanja i njegovanja, za što je javnom šumoposjedniku poduzeću Hrvatske šume d.o.o. Grad Zagreb u periodu od 2016. do 2023. isplatio 9.616.335,00 eura. Zdravstveno stanje šuma procjenjivalo se u suradnji s

Hrvatskim šumarskim institutom metodama dijagnoze i prognoze štetnih čimbenika (biotičkih i abiotičkih) te metodom "ICP Forests" praćenjima, a projekt je završio 2019. godine te je donesen zaključak da je zdravstveno stanje šuma Grada Zagreba dobro, ali da su kao urbane šume pod stalnim pojačanim pritiscima od urbanizacije i drugih antropogenih utjecaja, promjene klime, štetnih abiotičkih i biotičkih čimbenika, među kojima su invazivne vrste od značajnijih. Prikupljeni su podaci u obliku karte "Interaktivni pregled šuma Grada Zagreba" inkorporirani na Geoportal.

3.2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA POLJOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

U nastavku je izrađena analiza postojećeg stanja u području poljoprivrede i šumarstva koja je potkrijepljena službenim podacima, a odnosi se na prostorne, prirodne i ljudske resurse za obavljanje poljoprivredne proizvodnje i šumarstva te su detaljnije prikazani podaci o vrstama poljoprivredne proizvodnje na području Grada Zagreba. Također je opisno prikazano stanje šuma kao bitnog resursa Grada Zagreba.

3.2.1. Prostorni, prirodni i ljudski resursi za obavljanje poljoprivredne proizvodnje i šumarstva

Naselja Grada Zagreba i njihova prostorna klasifikacija

Teritorijalno ustrojstvo Grada Zagreba čini ukupno 70 naselja. Prema OECD-u na lokalnoj razini (LAU 1/2 - općine, gradovi u RH), područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana na temelju praga od 150 stanovnika/km², pa bi se u odnosu na Popis stanovništva iz 2021. godine kao takva odredila 34 naselja, od čega su tri naselja rubna jer je broj stanovnika po km² veći od 140. Na regionalnoj razini (NUTS 3 - županije u RH), OECD definira tri skupine područja, ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima, pa Grad Zagreb kao županija spada u pretežito urbane regije jer manje od 15 % stanovništva regije, preciznije 16.846 stanovnika živi u lokalnim ruralnim područjima. Ruralni prostor oko grada Zagreba, promatrano geografski, obuhvaća agroekološki prostor "protegnut" na sjeveroistočni - prigorski i jugozapadni - nizinski dio i te dvije podcjeline možemo nazvati ruralnim prostorom Grada Zagreba.

Prostorno korištenje zemljišta na području Grada Zagreba

Dominantno je zastupljen nizinski i brežuljkasti reljef do 200 m.n.v. koji se nalazi na 71,9 % grada. Zatim slijedi brdoviti reljef do 500 m.n.v. koji zauzima 22,9 % područja te gorski reljef preko 500 m.n.v. koji zauzima 5,2 % područja. Struktura korištenja zemljišta u ukupnoj površini od 64.135 ha grupirana je i u postotnoj vrijednosti iskazana kako slijedi: 35,9 % prirodna vegetacija (šume, šumske čistine i grmlje), 33,9 % poljoprivredno zemljište (oranice, mozaici poljoprivrednog zemljišta, voćnjaci, vinogradi i livade), 24,3 % izgrađeno (urbano, ceste i pruge), 4,5 % održavana vegetacija (urbano zelenilo, inundacija i kanali, zelenilo uz prometnice), 0,4 % iskopi i odlagališta (kamenolomi, šljunčare, odlagalište Jakuševac), 0,9 % vode. Zaključno u vezi s gore spomenutim podacima možemo konstatirati da je poljoprivredno korištenje zemljišta uz prirodnu vegetaciju dominantan način korištenja zemljišta na području Grada Zagreba.

Prirodni uvjeti na području Grada Zagreba i klimatske promjene

Klima na području Grada Zagreba pripada klimatskom razredu C, kao umjereno topla vlažna klima s toplim ljetom čija je srednja, srpanjska temperatura zraka $< 22,0$ °C (Šegota i Filipčić, 2003). Tijekom jednog od novijih istraživanja uočeno je da se vrijednosti analiziranih klimatskih elemenata u središtu Zagreba razlikuju u odnosu na vrijednosti u suburbanom ili ruralnom dijelu grada, i to tako da su vrijednosti srednje godišnje temperature zraka u središtu Grada Zagreba znatno više, a količine oborina u suburbanom/ruralnom prostoru manje za prosječno 27 mm, dok je srednja godišnja relativna vlažnost zraka veća u suburbanom/ruralnom dijelu grada. Trendovi Palmerova indeksa oštine suhoće u proljeće (travanj) te u dva najtoplija mjeseca u godini (srpanj, kolovoz) imaju znatan trend upućujući na povećanje aridnosti na području Grada Zagreba. Očekivane promjene klimatskih parametara do 2040. godine pokazale su sljedeće projekcije:

- Direktni utjecaj ekstremnih vremenskih uvjeta: uočena su produžena razdoblja visokog sunčanog zračenja - model pokazuje produžena razdoblja visokog sunčanog zračenja u prosjeku oko 0,21 %;
- Porast srednje dnevne, maksimalne i minimalne temperature zraka u svim sezonama - model pokazuje porast srednje dnevne temperature zraka (°C) u prosjeku oko 1 %; porast srednje maksimalne temperature zraka (°C) u prosjeku oko 0,5 %, porast srednje minimalne temperature zraka (°C) u prosjeku oko 2,51 %;
- Promjene oborine buduće klime variraju po sezonama - model pokazuje povećanje oborine u prosjeku od 3 % zimi i u proljeće, a u ljeto i jesen smanjenje od 3 %;
- U neposrednoj budućnosti, do 2040. godine, očekuje se da će tijekom cijele godine specifična vlažnost posvuda rasti.

Poljoprivredno zemljište na području Grada Zagreba

Jedan od ključnih fizičkih preduvjeta gospodarskih aktivnosti u prostoru vezanom uz uzgoj i proizvodnju hrane, i s tim u vezi odnosa prema okolišu, poljoprivredno je zemljište. Na temelju rezultata procjene pogodnosti tla predložene su poljoprivredno-gospodarske regije (zone) za poljoprivrednu proizvodnju radi planiranja njezina daljnjeg intenzivnog razvoja, i to kako slijedi: (i) Poljoprivredno-gospodarska zona - stočarstvo, (ii) Poljoprivredno-gospodarska zona - ratarstvo, (iii) Poljoprivredno-gospodarska zona - povrćarstvo, (iv) Poljoprivredno-gospodarska zona - vinogradarstvo, (v) Poljoprivredno-gospodarska zona - voćarstvo. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na administrativnom području Grada Zagreba iznosi 21.732,80 ha. Površina poljoprivrednog zemljišta izvan GUP-a naselja Zagreb i Sesvete, a na kojoj se odvija glavina postojeće poljoprivredne proizvodnje iznosi 14.300 ha i najvećim dijelom radi se o površinama u sjeveroistočnome i južnome dijelu Grada Zagreba. Poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, kojim Grad Zagreb raspolaže na temelju Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, utvrđeno je da ima cca 930 ha, od čega je 672 ha određeno za zakup, a 258 ha za povrat. Trenutačno je oko 21.000 ha poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu ostalih fizičkih i pravnih osoba te Grada Zagreba. Usitnjenost poljoprivrednih parcela, kao i neriješeni pravno-imovinski odnosi negativno utječu na mogućnosti intenzivnije poljoprivredne proizvodnje. Na području Grada Zagreba prevladavaju usitnjeni mali posjedi, a najzastupljeniji su oni veličine do 1 ha. Od površine poljoprivrednog zemljišta od 14.264 ha izvan GUP-a Zagreba i Sesveta 25 % čine površine pogodne za povrtlarstvo, 39,6 % čine površine pogodne za ratarstvo, 12,6 % površine pogodne za stočarstvo, 11,0 % površine pogodne za vinogradarstvo i 11,8 % površine pogodne za voćarstvo.

Šume na području Grada Zagreba

Šume na području Grada Zagreba pokrivaju gotovo 1/3 ukupne površine, a prema podacima javnog šumoposjednika i Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske iz 2021., na području Grada Zagreba nalazi se ukupno 19.264,39 ha šuma. U vlasništvu Republike Hrvatske je 8.798 ha šuma, a privatne (pravne i fizičke) osobe posjeduju 10.466,39 ha šuma, od čega je uređeno 10.190,70 ha, a neuređeno 275,69 ha. Valja reći i da se površine donekle razlikuju kada izvršimo preklapanje podloga, i to one katastarske, šumskogospodarskih planova i prostornoplanskih dokumenata jer tada je ukupna površina šuma 20.090 ha, javni šumoposjednik gospodari s 8.710 ha, programi gospodarenja za privatne šume doneseni su za površinu od 10.950 ha, a Fakultet šumarstva i drvne tehnologije gospodari s 430 ha. Šume karakterizira veći broj različitih biljnih zajednica koje se izmjenjuju na malom prostoru. Na opisanom području nalazi se više od 40 vrsta drveća, što pokazuje iznimno značenje ovih šumskih zajednica. Među najzastupljenijima su obična bukva, hrast kitnjak, hrast lužnjak, obični grab i pitomi kesten. Voćkarice imaju najmanje udjela u šumama Grada Zagreba, ali svojom prisutnošću znatno pridonose biološkoj raznolikosti ovih šumskih sastojina. Najznačajniji su fenomen Parka prirode Medvednica (površina Parka 17.938 ha) šume koje prekrivaju 81 % površine parka te njihova ukupna površina koja se proteže kroz tri županije iznosi 14.550 ha. Područje Parka prirode Medvednica u administrativnim granicama Grada Zagreba prostire se na površini od 8.438,13 ha, od čega su površine šuma i šumskog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske 5.914,22 ha. Na rubnim se područjima na nešto većim površinama prostiru travnjaci koji su unutar šumskog kompleksa Medvednice rijetki.

Poljoprivredna gospodarstva na području Grada Zagreba

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, broj poljoprivrednih gospodarstava u 2023. iznosio je 6.478, od čega se najveći dio odnosio na obiteljska poljoprivredna gospodarstva, njih 6.023. Broj samoopskrbnih OPG-ova (s manje od 3.000 eura ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva) iznosio je 1880, a komercijalnih 4.143 (s više od 3000 eura ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva ili registrirana poljoprivredna djelatnost u registru poreznih obveznika).

3.2.2. Poljoprivredna proizvodnja

Na području Grada Zagreba najzastupljenije su vrste poljoprivredne proizvodnje ratarska i povrtlarska te voćarska proizvodnja te je u nastavku brojčano prikazana poljoprivredna proizvodnja prema vrstama.

Ratarstvo i povrćarstvo na području Grada Zagreba

Ratarska se proizvodnja prostire na površini od 3.528,91 ha, od čega su najzastupljenije žitarice poput ječma (375,55 ha), pšenice (689,53 ha) i zobi (155,48 ha) te okopavine poput kukuruza (1.725,70 ha) i soje (302,91 ha). Povrtlarska proizvodnja odvija se na površini od 484,79 ha, a najzastupljenije su kulture grah (31,24 ha), salata (37,66 ha) i krumpir (50,05 ha; podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju za 2023. godinu).

Voćarstvo i vinogradarstvo na području Grada Zagreba

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz 2023. godine, voćarska proizvodnja u Gradu Zagrebu zauzima površinu od 308,19 ha, od čega su najzastupljenije kulture lijeska (45,96 ha), jagoda (61,72 ha), jabuka (14,35 ha) i trešnja (9,4 ha). Vinogradarska proizvodnja zauzima površinu od 39,76 ha, a najvećim se dijelom prostire na sjevernom i sjeveroistočnom dijelu Grada Zagreba (Markuševac i Sesevsko prigorje) koji su zbog svoje južne ekspozicije i brežuljkastog reljefa pogodni za uzgoj vinove loze.

Stočarstvo na području Grada Zagreba

Na području Grada Zagreba evidentirano je ukupno 2.399 farmi različitog stočnog fonda (prema stanju u Jedinstvenom registru životinja na dan 5.3.2024). Od životinja u najvećem broju uzgajaju se svinje (2.742 komada), goveda (2.149), ovce (1.475 komada), a u manjem se broju uzgajaju konji te koze.

Pčelarstvo na području Grada Zagreba

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, Sektora za registre životinja, na području Grada Zagreba u 2021. godini bilo je 529 pčelara s ukupno 22.930 pčelinjih zajednica. Od ukupnog broja pčelara sa sjedištem u Gradu Zagrebu udio onih koji se bave selećim tipom pčelarstva je 55 % (291 pčelar), koji svoje košnice sele najviše na područje Zagrebačke županije, a ovisno o paši i na područje drugih županija (Ličko-senjska, Zadarska, Splitsko-dalmatinska).

Cvjećarstvo na području Grada Zagreba

Zagrebački cvjećari proizvode na 15.060 m² otvorenog prostora i 12.700 m² moderno uređenih grijanih plastenika. Proizvode više od 80 vrsta sezonskog balkonskog i vrtnog cvijeća, voća, začina i medonosnog bilja. Tržišta za njihove proizvode su vlastiti OPG (na kućnom pragu), javne tržnice, sajmovi i organizirane manifestacije prodaje cvijeća. Važnost domaćeg uzgoja i plasmana očituje se u kratkim lancima opskrbe pa na tržište dolaze neoštećene i svježije biljke koje su u dobrom stanju i dulje traju.

Ekološka poljoprivreda na području Grada Zagreba

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz 2023. godine, na području Grada Zagreba registrirano je 260 ekoloških poljoprivrednih gospodarstava (4,01 % od ukupnog broja poljoprivrednih gospodarstava) s ukupno 2.418,70 ha obradivih površina, od čega se 162,83 ha (6,73 %) površina nalazilo na samom području Grada Zagreba, 497,06 ha (20,55 %) na području Zagrebačke županije, a preostalih 1.758,81 ha (74,72 %) u ostalim županijama diljem Hrvatske.

Dopunske djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima na području Grada Zagreba

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, broj poljoprivrednih gospodarstava na području Grada Zagreba koje imaju registriranu dopunsku djelatnost u 2021. godini iznosio je 192. Najveći dio poljoprivrednih gospodarstava (16) kao dopunskom djelatnošću bavi se turizmom i ugostiteljstvom, devet poljoprivrednih gospodarstava bavi se pružanjem turističkih usluga u sklopu kojih se omogućava gostima sudjelovanje u poljoprivrednim aktivnostima, kao što su berba voća i povrća, ubiranje ljetine i sl., sedam poljoprivrednih gospodarstava pruža ugostiteljske usluge u objektima, poput vinotočja/kušaonica, izletišta, soba, apartmana i ruralnih kuća za odmor, sedam poljoprivrednih gospodarstava bavi se izradom proizvoda od svježeg i sušenog cvijeća i drugog bilja povezanih sa zanimanjima tradicijskih obrta i/ili tradicijskim vještinama, 21 poljoprivredno gospodarstvo bavi se proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda od sirovine iz vlastite proizvodnje (dopuštena je kupnja sirovine do 50 % od drugih poljoprivrednih gospodarstava), kao što su ocat, vino od grožđa, voćno vino, likeri i rakije.

3.2.3. Gospodarenje šumama

Državnim šumama gospodari javni šumoposjednik, poduzeće Hrvatske šume d.o.o., i znanstvene organizacije i ustanove, a privatnim se šumama gospodari ovisno o veličini posjeda kao mali, srednji i veliki šumoposjednik. Što se tiče park-šuma u vlasništvu Republike Hrvatske, površina iznosi 395 ha, od čega je obraslo šumsko zemljište 369,74 ha, a ostatak je neobraslo proizvodno i neproizvodno te neplodno šumsko zemljište. Za park-šume Grada Zagreba izrađen

je šumskogospodarski plan pod nazivom Osnova gospodarenja za gospodarsku jedinicu "Park-šume Grada Zagreba" za razdoblje važenja 2014. - 2023. godine. Budući da je krajem 2023. postojeća osnova istekla, izrađuje se nova prema uputama Ministarstva poljoprivrede vrednujući isključivo vlasnički status, što će rezultirati bitno drugačijim odnosom između površina državnih i privatnih šuma i dovesti do ozbiljnih problema u nastavku gospodarenja. Riječ je o sljedećim park-šumama: Tuškanac - Zelengaj, Prekrižje, Jelenovac, Vrhovec, Spust - Cigalov lug - Ravenac, Dotrščina, Mirogoj - Remetski kamenjak, Šestinski dol, Gudura, Grmoščica i Susedgrad, koje se kao posebno vrijedni dijelovi prirode štite, održavaju i njeguju u skladu s mjerama propisanim Odlukom o donošenju Generalnoga urbanističkog plana grada Zagreba. Iz dosadašnje osnove već je izdvojena površina šume od 38 ha u sklopu Grada mladih, za koju je osnovana nova gospodarska jedinica i izrađuje se šumsko-gospodarski plan.

3.3. REZULTATI RADIONICA DIJAGNOSTIČKOG ANKETIRANJA CILJANIH GRUPA POLJOPRIVREDNIKA

U procesu izrade Programa održan je ciklus radionica dijagnostičkog anketiranja u sektorima ekološke poljoprivrede, povrtlarstva, voćarstva i stočarstva u razdoblju od 8.11.2023. do 29.11.2023.

Ciljevi radionica:

- definirati i izdvojiti ključne probleme s kojima se poljoprivrednici susreću u uzgoju i proizvodnji hrane i analizirati ih;
- definirati plan kontinuirane suradnje i razgovora (direktna razmjena informacija);
- povezati uzgajivače i proizvođače hrane s ostalim institucijama na području Grada Zagreba;
- uspostava timskog rada (na više razina);
- uvođenje većeg broja dionika u planiranje i donošenje odluka te praćenje rezultata;
- utvrditi zaključke radionica (prioritetni izazovi) prema pojedinoj ciljanoj skupini koji služe kao smjernice za izradu Programa.

Nakon provedenih radionica ciljane proizvođačke skupine definirale su sljedeće probleme:

Uzgajivači i proizvođači ekološke hrane i solidarna razmjena:

- osnažiti povjerenje u ekološki certifikat putem edukacija proizvođača i potrošača te promotivnih aktivnosti;
- osigurati adekvatne prostore za plasman proizvoda putem tržnica, distribucijskih centara te solidarnih grupa;
- osigurati podršku Grada Zagreba ekološkoj proizvodnji putem potpora/ulaganja u proizvodnju i preradu;
- promovirati ekološku proizvodnju hrane primjerima dobre prakse postojećih ekoloških proizvođača, prijenos iskustva mladima i potencijalnim ekološkim proizvođačima.

Uzgajivači i proizvođači povrća (povrtlari):

- objava natječaja za zakup gradskog zemljišta s ciljem poljoprivredne proizvodnje, produljenje postojećih ugovora o zakupu ili zakup novih proizvodnih površina;
- izgradnja nove zelene tržnice uz izdvajanje isključivo domaćih proizvođača "Dom OPG-ova";
- izuzeće Grada Zagreba iz zakonskih okvira za proglašenje elementarne nepogode;
- pomoć udruzi u stjecanju znaka kvalitete.

Uzgajivači stoke i proizvođači mlijeka i mesa (stočari):

- potporama i mjerama Grada Zagreba zaštititi postojeće uzgajivače putem potpora za kupnju opreme za proizvodnju i preradu te kupnju uzgojnih grla;
- intervenirati za rješenje problema zapuštenog poljoprivrednog zemljišta;
- povećati interes uzgajivača za sudjelovanje u radu skupine;
- ojačati poziciju uzgajivača i njihova okupljanja (udruživanja);
- osnažiti i promovirati OPG-ove koji su dobri primjeri prakse u stočarstvu s prostora Grada Zagreba.

Uzgajivači i proizvođači voća (voćari):

- osnažiti direktne prodajne kanale za proizvedeno voće s prostora Grada Zagreba, i to ključno u sezoni putem određenih štandova na javnim gradskim površinama;
- dodjela poljoprivrednog zemljišta putem natječaja za zakup gradskog poljoprivrednog zemljišta te neizgrađenog građevinskog zemljišta u vlasništvu države na području Grada;
- financijska potpora radi modernizacije proizvodnje i opremanja za plasman na tržište;
- redovna komunikacija.

3.4. SWOT analiza - definiranje ključnih izazova poljoprivrede i šumarstva

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - neograničen pristup tržištima EU - duga tradicija u bavljenju poljoprivrednom proizvodnjom - dobar geografski položaj - veća dostupnost organski proizvedene hrane - razvijeni gradski vrtovi - raspolaganje slobodnom površinom poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH putem zakupa - poticanje razvoja poljoprivrede mjerama utvrđenim Programom održivog razvoja poljoprivrede šumarstva i ruralnog prostora 2016. - 2020. - prirodna i krajobrazna vrijednost (Park prirode Medvednica, park-šume urbanog područja Grada Zagreba, Vukomeričke gorice) - dobri pokazatelji kvalitete okoliša, tradicija brige za okoliš - brojne općekorisne funkcije šuma (npr. zaštita tla od erozije, odmor i rekreacija, turizam, pročišćavanje vode i zraka itd.) - očuvan ruralni prostor - sezonska ponuda prehrambenih svježih proizvoda - mreža tržnica - rast turističke ponude i broja posjetitelja - razvijena komunalna infrastruktura i dobra prometna povezanost 	<ul style="list-style-type: none"> - nepovoljna demografska kretanja i sve veća starost poljoprivrednika - neodgovarajuća obrazovna struktura poljoprivrednika - prehrambena ovisnost i nesamodostatnost u osnovnim poljoprivrednim proizvodima - velik broj posrednika u lancu opskrbe hranom i nepovoljni tržišni odnosi - nepovoljnost strukture poljoprivrednog zemljišta - prevladavaju usitnjeni posjedi i neriješeni imovinsko-pravni odnosi - siva ekonomija - rad na crno, rad bez vođenja poslovnih knjiga - nesprijetnost poljoprivrednika na promjene poslovne prakse i prelazak na neki profitabilniji oblik proizvodnje - nedovoljna proizvodna i tržna organiziranost proizvođača - nedovoljno aktivnosti vezanih uz sprečavanje nastajanja otpada od hrane - nesređeno stanje zemljišnih knjiga i katastarske evidencije poljoprivrednog i šumskog zemljišta - ugroženost šuma prenamjenom i nezakonitom sječom - velik broj privatnih šumoposjednika i mala površina posjeda

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - prepoznatljivost i potražnja tradicijskih i sličnih domaćih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna educiranost šumoposjednika o gospodarenju šumama - nezadovoljavajuća informiranost o Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU i mogućnostima za korištenje fondova za ruralni razvoj - mali broj specijaliziranih kvartovskih trgovina domaćim proizvodima - nedovoljna informiranost građana o lokalnoj hrani s dodanom kvalitetom - slaba educiranost i informiranost proizvođača i potrošača - nedovoljna razina zaštite i standardiziranosti domaćih proizvoda i nedostatak sljedivosti - izostanak kratkih lanaca opskrbe hranom naročito prema javnom sektoru

Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> - bolji pristup tržištu proizvoda i usluga ulaskom u EU - porast potražnje za lokalnom hranom proizvedenom u neposrednoj blizini zagrebačkog tržišta - mogućnost provođenja zelene javne nabave radi opskrbe gradskih ustanova lokalno proizvedenim poljoprivrednim proizvodima te time podrška sigurnosti plasmana i međusobnom povezivanju poljoprivrednika - direktna prodaja - diversifikacija poljoprivrede uvođenjem dopunskih djelatnosti (agroturizam, edukativni turizam) - programi izravnih potpora sektoru poljoprivrede i mjere ruralnog razvoja - korištenje EU fondova i programa te drugih inozemnih financijskih izvora - umrežavanje poljoprivrednika i specijalizacija proizvodnje i prerade - educirani proizvođači i potrošači - povećanje površine gradskih vrtova - davanje u zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države - razvoj zelene infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje siromaštva zbog pandemije COVID-19 i razornog potresa - nezainteresiranost poljoprivrednika za inovacije i povećanje konkurentnosti gospodarstava - nepovoljne klimatske promjene - smanjenje poljoprivrednih površina zbog stalnog pritiska urbanizacije - opstojnost stočarske proizvodnje zbog širenja građevinskih područja naselja te stalni sukobi starosjedilaca s pridošlim građanima - nedovoljno profiliranje tržišta kao mjesta za plasman vlastitih poljoprivrednih proizvoda i prerađevina - zastarjela poljoprivredna praksa - pritisci za prenamjenu šuma i šumskog zemljišta - rast uvoza hrane sumnjive kvalitete, daljnja liberalizacija domaćeg tržišta, nelojalna konkurencija - opadanje životnog standarda građana - ponuda nestandardiziranih proizvoda i nedostatak sljedivosti - nemogućnost pronalaska novih površina u vlasništvu Grada Zagreba za organizaciju različitih oblika urbane poljoprivrede - privođenje drugoj namjeni površina na kojima su uređeni gradski vrtovi

4. PROGRAMSKI OKVIR

4.1. Vizija

Razviti Zagreb kao grad očuvanog i uređenog zelenog prostora prepoznatljivog identiteta s dostatnom lokalnom proizvodnjom hrane, zadovoljnim proizvođačima, svjesnim potrošačima i šumama u funkciji odmora, rekreacije, turizma i smanjenja klimatskih promjena.

4.2. Cilj

Na temelju strateških prioriteta i mjera utvrđenih u Provedbenom programu Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. i u skladu sa SWOT analizom, ovaj program donosi se za programiranje mjera i aktivnosti iz posebnog cilja Plana razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027.:

PC 5. Podrška održivom razvoju poljoprivredne proizvodnje i šumarstva

4.3. Mjere

Planom razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027. određeno je da će se konkurentnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i šumarstva podupirati skupom mjera kojima je cilj održivo gospodarenje poljoprivrednim i šumskim zemljištem te poticanje ekološke proizvodnje s ciljem zdrave prehrane i jačanje sustava OPG-ova.

Mjere za provedbu su:

1. Održivo gospodarenje poljoprivrednim zemljištem
2. Jačanje sustava poljoprivrednih gospodarstava
3. Razvoj održivog sustava urbane prehrane
4. Održivo gospodarenje šumama, lovištima i zaštita divljači.

4.4. Aktivnosti

U sklopu mjera planiraju se aktivnosti koje će se provoditi u programskom razdoblju u skladu s identificiranim problemima i potrebama.

Tablica 1. Aktivnosti po mjerama PC 5. Podrška održivom razvoju poljoprivredne proizvodnje i šumarstva

Mjera		Aktivnost
1.1.	Održivo gospodarenje poljoprivrednim zemljištem	1.1.1. Davanje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na raspolaganje poljoprivrednim proizvođačima 1.1.2. Održavanje poljoprivrednog zemljišta sposobnim za poljoprivrednu proizvodnju 1.1.3. Pri održivom gospodarenju poljoprivrednim zemljištem poticati primjenu ekološki osjetljivih tehnologija kojima se vodi briga o učinkovitosti tla, zaštiti tla, smanjenju rizika u proizvodnji, društveno i financijski prihvatljivim modelima korištenja te vitalnosti zemljišta

Mjera		Aktivnost
		1.1.4. Obuhvatiti navodnjavanje kao aktivnost održivog gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i mjerom prilagodbe na klimatske promjene
1.2.	Jačanje sustava poljoprivrednih gospodarstava	1.2.1. Jačanje i poticanje poljoprivredne proizvodnje te poticanje primjene smjernica EU strategije "Od polja do stola" 1.2.2. Poticanje i unaprjeđenje povezivanja poljoprivrednih uzgajivača i proizvođača radi boljeg pozicioniranja na tržištu 1.2.3. Podizanje razine znanja poljoprivrednih proizvođača za apliciranje na EU natječaje i za unaprjeđenje razine zelene i digitalne kompetencije 1.2.4. Poticanje diversifikacije poljoprivrednih gospodarstava
1.3.	Razvoj održivog sustava urbane prehrane	1.3.1. Poticanje uspostave kratkih lanaca opskrbe 1.3.2. Uvođenje sustava utvrđivanja kvalitete i podrijetla hrane te poticanje certificiranja poljoprivrednih proizvoda 1.3.3. Uspostavljanje modela trženja i distribucije poljoprivrednih proizvoda na području Grada 1.3.4. Promocija i poticanje lokalno proizvedene hrane te edukacija potrošača o kvalitetnoj i sigurnoj hrani i sprječavanje nastajanja otpada od hrane 1.3.5. Poticanje uvrštenja kriterija zelene javne nabave i njezine provedbe u nabavi hrane za javne ustanove Grada Zagreba 1.3.6. Razvoj i uređenje novih površina te postojećih gradskih vrtova s ciljem razvoja urbane poljoprivrede
1.4.	Održivo gospodarenje šumama, lovištima i zaštita divljači	1.4.1. Razvoj urbanog šumarstva 1.4.2. Održavanje park-šuma Grada Zagreba 1.4.3. Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma

Tablica 2. Razrada mjere 1.1. Održivo gospodarenje poljoprivrednim zemljištem

MJERA 1.1. Održivo gospodarenje poljoprivrednim zemljištem	
Opis mjere	Poljoprivredno je zemljište dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu. Zakonom o poljoprivrednom zemljištu uređuje se održavanje i zaštita poljoprivrednog zemljišta, korištenje poljoprivrednog zemljišta, promjena namjene poljoprivrednog zemljišta i naknada, raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske i Zemljišni fond. Poljoprivredno zemljište potrebno je staviti u funkciju poljoprivredne proizvodnje, održavati sposobnim za poljoprivrednu proizvodnju provodeći agrotehničke mjere i ne umanjujući njegovu vrijednost te štititi od onečišćenja.
Ključne aktivnosti	1.1.1. Davanje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na raspolaganje poljoprivrednim proizvođačima 1.1.2. Održavanje poljoprivrednog zemljišta sposobnim za poljoprivrednu proizvodnju 1.1.3. Pri održivom gospodarenju poljoprivrednim zemljištem poticati primjenu ekološki osjetljivih tehnologija kojima se vodi briga o učinkovitosti tla, zaštiti tla, smanjenju rizika u

	proizvodnji, društveno i financijski prihvatljivim modelima korištenja te vitalnosti zemljišta 1.1.4. Obuhvatiti navodnjavanje kao aktivnost održivog gospodarjenja poljoprivrednim zemljištem i mjerom prilagodbe na klimatske promjene		
Ključni korisnici mjere	Poljoprivredna gospodarstva, građani Grada Zagreba		
Ključni partneri u izvedbi mjere	Ključni partneri:	Uloge partnera i područje suradnje:	
	Ministarstvo poljoprivrede	Upravni nadzor nad provedbom Zakona o poljoprivrednom zemljištu i propisa donesenih na temelju njega	
	OPG-ovi, fizičke i pravne osobe	Sudionici na javnom natječaju za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske na području Grada Zagreba	
	Poljoprivredna inspekcija	Inspeksijski nadzor propisan Zakonom o poljoprivrednom zemljištu i propisima donesenim na temelju njega	
	Službenici za obavljanje poslova nadzora nad provedbom agrotehničkih mjera	Nadzor nad provedbom agrotehničkih mjera, održavanjem, zaštitom i korištenjem poljoprivrednog zemljišta sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu i Odluci o agrotehničkim mjerama i mjerama za uređivanje i održavanje poljoprivrednih rudina	
Procjena potrebnih sredstava za provedbu mjere i izvori financiranja	Visina financija (euro): 978.000,00	Izvori financiranja: proračun Grada Zagreba, EU fondovi	
Pokazatelj	Naziv pokazatelja	Početna vrijednost (2024.):	Ciljana vrijednost (2027.):
Pokazatelj ishoda	Broj pristiglih prijava o neuređenom i zapuštenom poljoprivrednom zemljištu	1813	550
	Površina poljoprivrednog zemljišta koja je dodijeljena u zakup na području Grada Zagreba u ha	385,24	930
Pokazatelj rezultata	Površina održavanog poljoprivrednog zemljišta na području Grada Zagreba u ha	47	42
	Broj raspisanih javnih natječaja za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike	0	5

	Hrvatske na području Grada Zagreba		
	Broj održanih edukacija o primjeni ekološki osjetljivih tehnologija	0	5
	Površina zapuštenog poljoprivrednog zemljišta stavljena u funkciju s ciljem proizvodnje dohodovnijih poljoprivrednih kultura i stvaranja novih poljoprivrednih gospodarstava	0	10
	Broj novih poljoprivrednih gospodarstava	0	5
	Proveden iskaz interesa poljoprivrednika za sustav javnog navodnjavanja	0	1
Napomena:	Važno je redovito održavanje poljoprivrednog zemljišta sposobnim za poljoprivrednu proizvodnju te očuvanje njegove plodnosti korištenjem održive poljoprivredne prakse, odnosno primjenom agrotehničkih mjera.		

Ključni izazovi:

- nepovoljna demografska kretanja i sve veća starost poljoprivrednika
- nezainteresiranost za obradu poljoprivrednog zemljišta
- nepovoljnost strukture poljoprivrednog zemljišta - prevladavaju usitnjeni posjedi i neriješeni imovinsko-pravni odnosi
- nesređeno stanje zemljišnih knjiga i katastarske evidencije poljoprivrednog zemljišta
- neažurirana inventarizacija poljoprivrednog zemljišta
- stavljanje u funkciju sada zapuštenog i neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta
- smanjenje poljoprivrednih površina zbog stalnog pritiska urbanizacije
- zastarjela poljoprivredna praksa.

Tablica 3. Razrada mjere 1.2. Jačanje sustava poljoprivrednih gospodarstava

MJERA 1.2. Jačanje sustava poljoprivrednih gospodarstava	
Opis mjere	Poljoprivredna gospodarstva, od kojih je u Gradu Zagrebu 99,3 % obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva ključni su faktor održivosti i napretka ruralnog prostora Grada Zagreba pa je potrebno povećati njihovu konkurentnost te unaprijediti i modernizirati njihovu proizvodnju. Potrebno je poticati prelazak poljoprivrednih gospodarstva na ekološku proizvodnju te preuzimanje postojećih i otvaranje novih poljoprivrednih gospodarstva od strane mladih poljoprivrednika. Nužna je prilagodba poljoprivrednih gospodarstva ekonomskim, okolišnim i klimatskim izazovima kroz edukaciju, proizvodnju poljoprivrednih proizvoda s dodanom vrijednošću (prerada poljoprivrednih proizvoda) i međusobno povezivanje radi jačanja konkurentnosti na tržištu s ciljem postizanja što veće razine samodostatnosti i zadržavanja stanovništva na ruralnom prostoru Grada Zagreba. Također, nužno je potaknuti poljoprivredne

	proizvođače na proizvodnju dohodovnijih poljoprivrednih kultura s ciljem povećanja njihove konkurentnosti na tržištu.		
Ključne aktivnosti	<p>1.2.1. Jačanje i poticanje poljoprivredne proizvodnje te poticanje primjene smjernica EU strategije "Od polja do stola"</p> <p>1.2.2. Poticanje i unaprjeđenje povezivanja poljoprivrednih uzgajivača i proizvođača radi boljeg pozicioniranja na tržištu</p> <p>1.2.3. Podizanje razine znanja poljoprivrednih proizvođača za apliciranje na EU natječaje i za unaprjeđenje razine zelene i digitalne kompetencije</p> <p>1.2.4. Poticanje diversifikacije poljoprivrednih gospodarstava</p>		
Ključni korisnici mjere	Poljoprivredna gospodarstva, poljoprivredne udruge, poljoprivredne zadruge i proizvođačke organizacije s prebivalištem/sjedištem na području Grada Zagreba. Iznimno korisnici mogu biti fizičke i pravne osobe koje imaju prebivalište/sjedište izvan područja Grada Zagreba.		
Ključni partneri u izvedbi mjere	Ključni partneri:	Uloge partnera i područje suradnje:	
	Ministarstvo poljoprivrede i Uprava za stručnu podršku razvoja poljoprivrede i ribarstva	Kontrola usklađenosti akata s EU legislativom i savjetodavna podrška te suradnja u razmjeni podataka	
Procjena potrebnih sredstava za provedbu mjere i izvori financiranja	Visina financija (eura): 3.8000.000,00	Izvori financiranja: proračun Grada Zagreba	
Pokazatelj	Naziv pokazatelja	Početna vrijednost (2024.):	Ciljana vrijednost (2027.):
Pokazatelj ishoda	Broj prijavitelja na javni natječaj	53	600 (150 prijavitelja godišnje)
	Udio poljoprivrednih gospodarstava u sustavu ekološke proizvodnje	4,01 %	10 %
Pokazatelj rezultata	Broj javnih natječaja	1	10 (1 - 2 godišnje)
	Broj poljoprivrednih gospodarstava	6478	6600
	Broj poljoprivrednih gospodarstava s mladim nositeljem	798	830
	Broj poljoprivrednih gospodarstava s registriranom dopunskom djelatnošću	192	210
	Površina pod ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom u ha	162,83	210
	Površina trajnih nasada u ha	347,95	380
	Broj premještenih poljoprivrednih gospodarstava	1 (2019.)	4

Ključni izazovi:

- nezainteresiranost novih poduzetnika za bavljenje poljoprivredom i proizvodnju hrane
- nezainteresiranost poljoprivrednika za inovacije i povećanje konkurentnosti gospodarstava
- nepovoljne klimatske promjene
- smanjenje poljoprivrednih površina zbog stalnog pritiska urbanizacije
- opstojnost stočarske proizvodnje zbog širenja građevinskih područja naselja te stalni sukobi starosjedilaca s pridošlim građanima
- zastarjela poljoprivredna praksa
- nepovoljna demografska kretanja i sve veća starost poljoprivrednika
- neodgovarajuća obrazovna struktura poljoprivrednika
- siva ekonomija - rad na crno, rad bez vođenja poslovnih knjiga
- nespremnost poljoprivrednika na promjene poslovne prakse i prelazak na neki profitabilniji oblik proizvodnje
- nezadovoljavajuća informiranost o Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU i mogućnostima za korištenje fondova za ruralni razvoj.

Tablica 4. Razrada mjere 1.3. Razvoj održivog sustava urbane prehrane

MJERA 1.3. Razvoj održivog sustava urbane prehrane							
Opis mjere	Razvoj održivog sustava urbane prehrane planira se putem razvoja projekata s ciljem zaštite i plasmana domaće hrane s dodanom vrijednošću, smanjenja otpada od hrane, povećanja površina u urbanom prostoru u funkciji proizvodnje hrane te provođenjem postupaka zelene javne nabave u školama.						
Ključne aktivnosti	1.3.1. Poticanje uspostave kratkih lanaca opskrbe 1.3.2. Uvođenje sustava utvrđivanja kvalitete i podrijetla hrane te poticanje certificiranja poljoprivrednih proizvoda 1.3.3. Uspostavljanje modela trženja i distribucije poljoprivrednih proizvoda na području Grada 1.3.4. Promocija i poticanje lokalno proizvedene hrane te edukacija potrošača o kvalitetnoj i sigurnoj hrani i sprječavanje nastajanja otpada od hrane 1.3.5. Poticanje uvrštenja kriterija zelene javne nabave i njezine provedbe u nabavi hrane za javne ustanove Grada Zagreba 1.3.6. Razvoj i uređenje novih površina te postojećih gradskih vrtova s ciljem razvoja urbane poljoprivrede						
Ključni korisnici mjere	Proizvođači, potrošači, javne ustanove Grada Zagreba, osnovne škole Grada Zagreba u pilot-projektu nabave ekohrane, građani Grada Zagreba, Dnevni centar za rehabilitaciju "Mali dom Zagreb", Centar za pružanje usluga u zajednici Novi Jelkovec, udruge koje skrbe o osobama s invaliditetom, Zagrebački holding d.o.o. Podružnica Vladimir Nazor						
Ključni partneri u izvedbi mjere	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">Ključni partneri:</td> <td style="width: 50%;">Uloge partnera i područje suradnje:</td> </tr> <tr> <td>Poljoprivredni proizvođači, građani Grada Zagreba</td> <td>Sudionici javnih poziva i manifestacija</td> </tr> <tr> <td>Znanstvene ustanove</td> <td>Suradnja na raznim projektima, edukacijama i radionicama,</td> </tr> </table>	Ključni partneri:	Uloge partnera i područje suradnje:	Poljoprivredni proizvođači, građani Grada Zagreba	Sudionici javnih poziva i manifestacija	Znanstvene ustanove	Suradnja na raznim projektima, edukacijama i radionicama,
Ključni partneri:	Uloge partnera i područje suradnje:						
Poljoprivredni proizvođači, građani Grada Zagreba	Sudionici javnih poziva i manifestacija						
Znanstvene ustanove	Suradnja na raznim projektima, edukacijama i radionicama,						

		inovacije i njihova primjena, pomoć pri provođenju edukativnih i vrtlarskih aktivnosti	
	Dječji vrtići i osnovne škole	Sudjelovanje u pilot-projektu javne nabave ekohrane, operativna provedba i organizacija zajedničkih edukativnih aktivnosti na gradskim vrtovima	
	Gradski uredi i ustanove	Suradnja na realizaciji projekata, edukacijama i radionicama te manifestacijama, uspostava i uređenje novih lokacija za urbanu poljoprivredu	
	Ministarstva	Suradnja na raznim projektima, edukacijama i radionicama	
	Javna poduzeća	Plasman poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s oznakama kvalitete, uređenje, opremanje i održavanje gradskih vrtova (komunalne usluge, vodoopskrba i odvodnja)	
	HORECA	Plasman poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s oznakama kvalitete, događanja, označavanje	
	Specijalizirane trgovine hranom	Plasman poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s oznakama kvalitete, događanja, označavanje	
	Udruge	Suradnja na raznim projektima, edukacijama i radionicama	
	Vanjski stručnjaci	Provedba specifičnih stručnih zadataka	
Procjena potrebnih sredstava za provedbu mjere i izvori financiranja	Visina financija (eura): 2.759.279,61	Izvori financiranja: proračun Grada Zagreba, državni proračun i EU fondovi	
Pokazatelj	Naziv pokazatelja	Početna vrijednost (2024.):	Ciljana vrijednost (2027.):
Pokazatelj ishoda	Broj proizvoda s oznakom "Plavi ceker"	184	250
	Broj proizvođača s oznakom "Plavi ceker"	82	110
	Površina uređenog i opremljenog obradivog zemljišta za gradske vrtove u ha	23,55	28,5
	Aktivna radna skupina za urbanu prehranu i zelenu javnu nabavu	5	10

	Grada Zagreba (međuredska suradnja)		
	Broj uključenih OŠ u pilot projekt ZeJN za OŠ Grada Zagreba s 15 % uvedene eko hrane u obroke	31	80
Pokazatelj rezultata	Broj objavljenih javnih poziva za dodjelu oznake "Plavi ceker"	7	11
	Broj prijavljenih proizvođača	188	260
	Broj prijavljenih proizvoda	562	750
	Broj certificiranih gospodarstava	92	100
	Broj promotivnih aktivnosti	20	50
	Broj događanja vezanih uz sprječavanje nastajanja otpada od hrane	5	20
	Broj korisnika vrtnih parcela	2022	2650
	Broj udruga/ustanova korisnika terapijskog vrta	3	5
	Broj uređenih urbanih voćnjaka	1	3
	Broj studijskih putovanja za sudionike pilot-projekta ZJN ekohrane	1	5
	Broj radionica i predavanja za djelatnike OŠ i roditelje djece	15	31
	Broj sastanka i okruglih stolova s dionicima provedbe pilot-projekta nabave ekohrane	3	10
	Broj izrađenih promotivnih materijala i web-stranica	1	5
	Broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava ekouzgoja hrane prijavljenih na natječaj za javnu nabavu hrane Grada Zagreba	5	15
Napomena:	Potražnja za kvalitetnim, sigurnim i autentičnim prehrambenim proizvodima može povećati dohodak na poljoprivrednim gospodarstvima. S obzirom na razvijenost turizma na području Grada Zagreba (prema podacima iz eVisitora, u 2019. godini bilo je 2,5 milijuna noćenja u Zagrebu), kao i na trend povećanja turističke aktivnosti tijekom cijele godine, Zagreb ima golem potencijal za plasman poljoprivredno-prehrambenih proizvoda visoke dodane vrijednosti kroz sektor turizma i ugostiteljstva, ali i sve veći broj specijaliziranih trgovina s ekološkim, certificiranim i proizvodima kojima je poznata kvaliteta.		

Ključni izazovi:

- nedostatne količine ekoloških proizvoda za provedbu zelene javne nabave u školama
- nedovoljna informiranost građana o lokalnoj hrani s dodanom kvalitetom
- nedovoljna razina zaštite i standardiziranosti domaćih proizvoda i nedostatak sljedivosti

- izostanak kratkih lanaca opskrbe hranom osobito prema javnom sektoru
- nemogućnost pronalaska novih površina u vlasništvu Grada Zagreba za organizaciju različitih oblika urbane poljoprivrede
- privođenje drugoj namjeni površina na kojima su uređeni gradski vrtovi
- velik broj posrednika u lancu opskrbe hranom i nepovoljni tržišni odnosi
- nedovoljno aktivnosti vezanih uz sprečavanje nastajanja otpada od hrane
- nedovoljno profiliranje tržnica kao mjesta za plasman vlastitih poljoprivrednih proizvoda i prerađevina
- opadanje životnog standarda građana.

Tablica 5. Razrada mjere 1.4. Održivo gospodarenje šumama

MJERA 1.4.	Održivo gospodarenje šumama
Opis mjere	<p>Održivo gospodarenje šumama na području Grada Zagreba obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provođenje inventarizacije, validacije i valorizacije šuma na području Grada Zagreba s utvrđivanjem vlasništva te s ciljem definiranja tih prostora u prostornoplanskoj dokumentaciji zbog nemogućnosti prenamjene. Ovaj projekt proveo bi se kao druga faza ili nastavak projekta izrade Šume grada Zagreba i Sesveta - Stručna podloga za područja obuhvata Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba i Generalnog urbanističkog plana Sesveta. Projekt bi utvrdio površine u vlasništvu Grada Zagreba, Zagrebačkog holdinga d.o.o. ili drugih gradskih ustanova i trgovačkih društava, RH i šume privatnih šumovlasnika, uz određivanje najvećih privatnih šumovlasnika radi eventualnih pregovora o mogućoj suradnji u gospodarenju. - Osnivanje posebne gospodarske jedinice za sve park-šume u vlasništvu Grada Zagreba i izrada šumskogospodarskog plana. Šumskogospodarski plan temeljni je dokument za gospodarenje i korištenje šuma i šumskih zemljišta kojim se utvrđuju uvjeti za održivo gospodarenje šumama i šumskim zemljištem i zahvate u tom prostoru, potreban opseg uzgoja i zaštite šuma, mogući stupanj iskorištenja te uvjeti za gospodarenje životinjskim svijetom, a izrađuje se za razdoblje od deset godina (I/1 gospodarsko polurazdoblje), s time da se planira potrajnost prihoda etata za daljnjih deset godina (I/2 gospodarsko polurazdoblje) i za idućih 20 godina (II gospodarsko razdoblje), a obnavlja se svakih 20 godina uz reviziju svakih deset godina. Ovim planom obuhvatile bi se sve šume u vlasništvu Grada Zagreba, a riječ je o dugoročnom postupanju. - Uvođenje otkupa privatnih šuma, osobito malih posjeda, s ciljem okrupnjavanja kojim bi Grad Zagreb povećavao svoje početne površine te ih prilikom svake revizije uključivao u provedbu šumskogospodarskog plana. - Uvođenje financijske potpore za provođenje šumskogospodarskih planova u park-šumama Grada Zagreba u državnom vlasništvu, kao i privatnom vlasništvu najvećih šumoposjednika koji gospodare šumom

	- Uređenje šuma i infrastrukturnih objekata (šumske staze Bliznec, nadstrešnica, šumskih staza, odmorišta) u Parku prirode Medvednica.		
Ključne aktivnosti	1.4.1. Razvoj urbanog šumarstva 1.4.2. Održavanje park-šuma Grada Zagreba 1.4.3. Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma		
Ključni korisnici mjere	Privatni šumoposjednici, javni šumoposjednik, JU Maksimir, JU Park prirode Medvednica, građani		
Ključni partneri u izvedbi mjere	Ključni partneri:	Uloge partnera i područje suradnje:	
	Hrvatske šume d.o.o.	Izrada osnove za park-šume u državnom vlasništvu, provedba godišnjih planova održavanja park-šuma u državnom vlasništvu, provedba radova u Parku prirode Medvednica	
	Šumoposjednici i njihova udruženja	Donošenje odluke o prodaji šume gradu, gospodarenje vlastitom šumom prema šumsko gospodarskim planovima	
	GEOS, Sektor za strategijsko planiranje	Provođenje projekta validacija i valorizacije šuma na zadanim podlogama, izrada smjernica za izradu prostornoplanske dokumentacije	
	Javna ustanova Park prirode Medvednica	Aktivna koordinacija u definiranju radova i aktivnosti u Parku prirode Medvednica u suradnji s GEOS-om, Sektorom za poljoprivredu, šumarstvo i lovstvo i Hrvatskim šumama	
	Javna ustanova Maksimir	Aktivna koordinacija u definiranju radova i aktivnosti u prostoru koji je pokriven šumom u suradnji s GEOS-om, Sektorom za poljoprivredu, šumarstvo i lovstvo	
Procjena potrebnih sredstava za provedbu mjere i izvori financiranja	Visina financija (eura): 7.566.000,00	Izvori financiranja: proračun Grada Zagreba	
Pokazatelj	Naziv pokazatelja	Početna vrijednost (godina 2024.):	Ciljana vrijednost (2027.):
Pokazatelji ishoda	Osnovana gospodarska jedinica gradskih šuma	0	1
	Gospodarenje gospodarskom jedinicom gradskih šuma prema izrađenom i odobrenom programu	0	100 %

	gospodarenja za novoosnovanu gospodarsku jedinicu		
Pokazatelj rezultata	Utvrđena metodologija vrednovanja šuma	0	100 %
	Površine šuma u vlasništvu Grada	30 ha (2023)	150 ha
	Broj udruženja šumoposjednika zagrebačkih šuma	0	3
	Uređene šumske staze (Bliznec)	0	810 m
Napomena:	<p>Unutar Generalnoga urbanističkog plana grada Zagreba šume se prostiru na površini od 1880 ha, od čega na državne šume otpada 520 ha (od toga 395 ha površina park-šuma po Osnovi gospodarenja iz 2014.) kojima upravlja javni šumoposjednik Hrvatske šume d.o.o., privatne šume za koje su doneseni programi gospodarenja prostiru se na 1180 ha, a sa 180 ha šuma gospodari Fakultet šumarstva i drvne tehnologije.</p> <p>Šumama u vlasništvu Republike Hrvatske redovito se gospodari, za te površine Grad izdvaja sredstva za gospodarenje po nadstandardu koji je predviđen za urbane šume. Održavanje park-šuma Grada Zagreba - gospodarenje park-šumama u državnom vlasništvu u obliku nadstandarda (dosadašnja površina 395 ha) rezultat je provedbe Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba. Tijekom 2023. godine izradit će se nova izmjera, a potom javni šumoposjednik od 2024. godine počinje provoditi novu osnovu gospodarenja, koja će imati manju površinu nego što je bila dosadašnja radi kontinuiranog procesa povrata imovine i prijelaza park-šume Grad mladih u vlasništvo Zagrebačkog holdinga, ali i neriješenih imovinsko-pravnih odnosa u odnosu na upisano društveno i općenarodno vlasništvo, koje RH neće uvrstiti u novu osnovu ako postoji i naznaka pravnog sljedništva te podređivanja takvih šuma kao privatnih. Planom se planiraju različiti zahvati u gradskim park-šumama, određuju se prioritete i potrebe za radovima u pojedinoj šumi i godini. Kako je oblik gospodarenja šumama obuhvaćenim Planom specifičan i iziskuje višestruko veća financijska sredstva od onih potrebnih za gospodarenje gospodarskim šumama, Grad Zagreb još od 1994. godine sklapa ugovor s javnim šumoposjednikom o provedbi Plana kao oblika nadstandarda u gospodarenju. Planom je zaključno s 2023. bilo predviđeno održavanje park-šuma: Tuškanac - Zelengaj, Prekrižje, Jelenovac, Vrhovec, Spust - Cigalov lug-Ravenac, Grad mladih, Dotrščina, Mirogoj - Remetski kamenjak, Šestinski dol, Gudura, Grmoščica i Susedgrad te su u njemu sadržani radovi na njezi i obnovi šuma i šumskih površina, hortikulturnom uređenju parkova i parkovne infrastrukture, čišćenju otpada, rigola i procjednica, orezivanju stabala i zamjenskoj sadnji drvorednih (alejnih) sadnica, održavanju dječjih igrališta i parkovne opreme. Znatno dio šuma unutar generalnih urbanističkih planova od iznimne je vrijednosti kad je u pitanju njihova općekorisna funkcija. Posebno valja istaknuti njihovu važnost za očuvanje padina Medvednice koje se pružaju do samog centra grada od erozije i stvaranja klizišta.</p> <p>Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma odnose se na privatne šume i rješavanje imovinsko-pravnih problema,</p>		

	otkup šuma i okrupnjavanje posjeda, jer je dosadašnji usitnjeni posjed uzrokom neadekvatnog gospodarenja privatnim šumama osobito u području generalnih urbanističkih planova, osnivanje posebne gospodarske jedinice za gradske šume i početak adekvatnog gospodarenja te dodjela potpora za privatne šumoposjednike koji žele unaprijediti svoje gospodarenje. Provedba ove aktivnosti odnosi se na gotovo 1200 ha privatnih šuma unutar GUP-a Zagreb (otkup), dok se za šume izvan generalnih urbanističkih planova osmišljavaju posebne subvencijske mjere za provođenje šumarskih radova ili edukaciju za obavljanje radova u šumi.
--	--

Ključni izazovi:

- neažurirani i neusklađeni prostorno-planski, vlasnički i podaci o gospodarenju šumama
- nepostojanje sustava vrednovanja šuma s aspekta njihovih općekorisnih funkcija
- rascjepkanost posjeda privatnih šuma
- nepostojanje gospodarske jedinice za šume u vlasništvu Grada Zagreba
- neodgovarajuće gospodarenje šumama u privatnom vlasništvu na području Grada Zagreba
- ugroženost šuma prenamjenom i nezakonitom sječom
- nedovoljna educiranost šumoposjednika o gospodarenju šumama.

Opis sadržaja ključnih aktivnosti unutar pojedinih mjera cilja PC 5. - Podrška održivom razvoju poljoprivredne proizvodnje i šumarstva

Tablica 6. Opis sadržaja ključnih aktivnosti mjere 1.1. Održivo gospodarenje poljoprivrednim zemljištem

MJERA 1.1. Održivo gospodarenje poljoprivrednim zemljištem	
Ključne aktivnosti	Kratak OPIS sadržaja ključnih AKTIVNOSTI
1.1.1. Davanje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na raspolaganje poljoprivrednim proizvođačima	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada prijedloga Izmjena i dopuna Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske s ciljem mogućeg povećanja poljoprivrednih površina za pojedine oblike raspolaganja - Raspisivanje natječaja za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske na području Grada Zagreba - Praćenje izvršenja gospodarskih programa koji su sastavni dio ugovora o zakupu - Revalorizacija zakupnine i praćenje naplate zakupnine
1.1.2. Održavanje poljoprivrednog zemljišta sposobnim za poljoprivrednu proizvodnju	<ul style="list-style-type: none"> - Nadzor službenika nad održavanjem poljoprivrednog zemljišta pogodnim za poljoprivrednu proizvodnju i praćenje korištenja poljoprivrednog zemljišta - Primjena potrebnih agrotehničkih mjera bez umanjenja vrijednost i poljoprivrednog zemljišta - Stavljanje što većih površina u proizvodnu funkciju kako bi se povećala količina kvalitetne hrane za prehranu vlastitog stanovništva te shodno tome pridonijelo održivom razvoju ruralnog prostora

	<ul style="list-style-type: none"> - Agrarne mjere kroz veća ulaganja u zemljište kao osnovni proizvodni potencijal, i to za okrupnjavanje i uređenje, navodnjavanje i odvodnju
<p>1.1.3. Pri održivom gospodarenju poljoprivrednim zemljištem poticati primjenu ekološki osjetljivih tehnologija kojima se vodi briga o učinkovitosti tla, zaštiti tla, smanjenju rizika u proizvodnji, društveno i financijski prihvatljivim modelima korištenja te vitalnosti zemljišta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Educiranje poljoprivrednih proizvođača o važnosti primjene ekološki osjetljivih tehnologija u sprečavanju negativnih posljedica za tlo uključujući eroziju tla, gubitak hranjivih tvari i poremećaj ekosustava, odnosno dugoročnu degradaciju zemljišta s posebnim naglaskom na negativan utjecaj oranja, kao i važnost primjene praktične tehnike poput rotacije usjeva s ciljem očuvanja organske tvari u tlu - Utvrditi interes vlasnika zapuštenog poljoprivrednog zemljišta radi njegova stavljanja u funkciju poljoprivredne proizvodnje - Utvrditi interes poljoprivrednika za zakup privatnog zapuštenog poljoprivrednog zemljišta te njegovo stavljanje u funkciju poljoprivredne proizvodnje - Utvrditi interes potencijalnih novih poljoprivrednika za zakup privatnog zapuštenog poljoprivrednog zemljišta te njegovo stavljanje u funkciju poljoprivredne proizvodnje i pokretanje poljoprivredne proizvodnje - Povezati vlasnike te potencijalne korisnike s ciljem stavljanja zapuštenog zemljišta u funkciju poljoprivredne proizvodnje
<p>1.1.4. Obuhvatiti navodnjavanje kao aktivnost održivog gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i mjerom prilagodbe na klimatske promjene</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utvrditi interes potencijalnih krajnjih korisnika sustava za navodnjavanje provođenjem anketa koje moraju potvrditi iskazani interes na minimum 70 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja - Ovisno o rezultatima ankete izabrati pilot-lokaciju i u suradnji s Hrvatskim vodama d.o.o. pokrenuti izradu projektne dokumentacije te prijaviti projektni prijedlog na budući natječaj za EU sredstva - Educiranje poljoprivrednih proizvođača o prednostima navodnjavanja kao učinkovite mjere prilagodbe klimatskim promjenama, tehnologijama navodnjavanja, upravljanju i očuvanju vodnog resursa - Poticanje istraživanja i inovacija u području navodnjavanja u smjeru razvoja novih tehnologija i pristupa koji su učinkovitiji te ekonomski prihvatljiviji za poljoprivrednog proizvođača

Tablica 7. Opis sadržaja ključnih aktivnosti mjere 1.2. Jačanje sustava poljoprivrednih gospodarstava

MJERA 1.2. Jačanje sustava poljoprivrednih gospodarstava	
Ključne aktivnosti	Kratak OPIS sadržaja ključnih AKTIVNOSTI
<p>1.2.1. Jačanje i poticanje poljoprivredne proizvodnje te poticanje primjene smjernica EU strategije "Od polja do stola"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Potpore za ulaganja u materijalnu ili nematerijalnu imovinu na poljoprivrednim gospodarstvima povezana s primarnom poljoprivrednom proizvodnjom - Potpore za ulaganja koja se odnose na premještaj poljoprivrednih zgrada - Potpore za nadoknadu štete uzrokovane nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom

	<ul style="list-style-type: none"> - Potpore male vrijednosti za primarnu poljoprivrednu proizvodnju - Potpore male vrijednosti za promociju poljoprivrednih proizvoda
1.2.2. Poticanje i unaprjeđenje povezivanja poljoprivrednih uzgajivača i proizvođača radi boljeg pozicioniranja na tržištu	- Podizanje svijesti o važnosti povezivanja i poticanje udruživanja poljoprivrednih uzgajivača i proizvođača u udruge, zadruge, strojni prsten i proizvođačke organizacije putem edukacija i radionica
1.2.3. Podizanje razine znanja poljoprivrednih proizvođača za apliciranje na EU natječaje i za unaprjeđenje razine zelene i digitalne kompetencije	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacija edukacija i stručnih osposobljavanja nositelja i članova poljoprivrednih gospodarstava za poljoprivrednu proizvodnju kojom se bave ili je planiraju pokrenuti te osposobljavanje za prijavu i provedbu EU projekata ruralnog razvoja - Prijava i provedba projekata od interesa za razvoj poljoprivrednih gospodarstava i ekološke poljoprivredne proizvodnje
1.2.4. Poticanje diversifikacije poljoprivrednih gospodarstava	- Potpore male vrijednosti za preradu, stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda i seoski turizam

Tablica 8. Opis sadržaja ključnih aktivnosti mjere 1.3. Razvoj održivog sustava urbane prehrane

MJERA 1.3.	Razvoj održivog sustava urbane prehrane
Ključne aktivnosti	Kratak OPIS sadržaja ključnih AKTIVNOSTI
1.3.1. Poticanje uspostave kratkih lanaca opskrbe	<ul style="list-style-type: none"> - Poticanje organiziranja proizvođača s ciljem plasmana proizvoda na tržište Grada Zagreba - Organiziranje prodajnih manifestacija - Uključivanje proizvođača u zelenu javnu nabavu - Realizacija budućeg Centra eno-gastro izvrsnosti i prodaja proizvoda s oznakama kvalitete - Ostale aktivnosti s ciljem bolje dostupnosti kvalitetnih prehrambenih proizvoda
1.3.2. Uvođenje sustava utvrđivanja kvalitete i podrijetla hrane te poticanje certificiranja poljoprivrednih proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> - Raspisivanje javnih poziva za dodjelu oznake "Plavi ceker", analiza proizvoda te dodjela potvrda o dodjeli oznake - Unaprjeđivanje sustava utvrđivanja kvalitete i podrijetla hrane - Obilazak zainteresiranih OPG-ova za oznaku "Proizvodi hrvatskog seljaka" i dodjela certifikata
1.3.3. Uspostavljanje modela trženja i distribucije poljoprivrednih proizvoda na području Grada	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacija budućeg Centra eno-gastro izvrsnosti i prodaja proizvoda s oznakama kvalitete - Suradnja s gradskim tržnicama na uspostavi prodajnih kanala - Suradnja s trgovcima i distributerima hrane

<p>1.3.4. Promocija i poticanje lokalno proizvedene hrane te edukacija potrošača o kvalitetnoj i sigurnoj hrani i sprječavanje nastajanja otpada od hrane</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Daljnje organiziranje manifestacija različitog karaktera (prodajne, degustacijske, kvartovske javnozdravstvene) s ciljem promocije i poticanja lokalno proizvedene hrane s dodanom kvalitetom uz edukaciju potrošača kroz stručna predavanja i prezentacije te edukacije i razvijanje svijesti građana o sprječavanju nastajanja otpada od hrane - Oglašavanje i druge medijske aktivnosti s ciljem promocije i poticanja lokalno proizvedene hrane i sprječavanja nastajanja otpada od hrane
<p>1.3.5. Poticanje uvrštenja kriterija zelene javne nabave i njezine provedbe u nabavi hrane za javne ustanove Grada Zagreba</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Organizirana studijska putovanja za ravnatelje, kuhinjsko osoblje i projektne voditelje prema uzgajivačima ekološke hrane te gradovima u EU u kojima se provode ZJN za ekohranu prema ustanovama koje su u njihovim ingerencijama (među ostalima i OŠ) - Educirano kuhinjsko osoblje osnovnih škola u Pilot-projektu o novim pristupima pripremi hrane, rada u kuhinji, upravljanja otpadom od hrane, organizaciji prijema hrane u OŠ te uključeni roditelji u aktivnosti projekta - Poticanje i snaženje međusobne komunikacije uzgajivača hrane, potrošača (osoblje osnovnih škola, distributeri hrane i uredi Grada Zagreba) - Kontinuirana razmjena informacija o uvođenju novog oblika JN hrane (dinamička javna nabava) - Jačanje vidljivosti aktivnosti u projektu unutar zajednice putem digitalnih medija. Primjer dobre prakse među ostalim interesentima u gradskim ustanovama, ali i školama iz šireg okruženja - Tiskanje promotivnih materijala o Pilot-projektu (brošure, letci, baneri), obilježavanje prigodnih datuma - Nagrađivanje rezultata i motiviranje aktivnih dionika u provedbi projekta - Utvrđeni i kontinuirano usklađivani kriteriji ocjene ponuda kod dinamičke javne nabave ekohrane za djecu OŠ Grada Zagreba s ciljem poticanja lokalnog uzgoja i proizvodnje hrane te podizanje kvalitete u kontekstu svježine i sezonalnosti, zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i smanjenja otpada od hrane - Poticanje OPG-ova na sudjelovanje u ponudi ekoloških proizvoda putem otvorenih natječaja za nabavu hrane za djecu OŠ i ostalih ustanova Grada Zagreba
<p>1.3.6. Razvoj i uređenje novih površina te postojećih gradskih vrtova s ciljem razvoja urbane poljoprivrede</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pronalaženje novih lokacija za opremanje i uređenje gradskih vrtova i voćnjaka te terapijskih vrtova - Uređenje i opremanje novih površina obradivog zemljišta za gradske vrtove - Uređenje i opremanje krovnih i vertikalnih vrtova - Provođenje javnih poziva za dodjelu vrtnih parcela na korištenje bez naknade - Organiziranje i provođenje edukativnih radionica o urbanoj poljoprivredi za djecu predškolske i školske dobi, korisnike gradskih vrtova, kao i za sve zainteresirane građane - Suradnja s istraživačkim organizacijama u pronalaženju novih tehnologija i njihova primjena

	<ul style="list-style-type: none"> - Provođenje kemijskih analiza tla, zraka, biljaka i vode za navodnjavanje i mikrobiološke analize vode za navodnjavanje s obzirom na to da se radi o urbanom okruženju - Uvođenje novih tehnologija, primjerice sustava za navodnjavanje pomoću obnovljivih izvora energije (solarne pumpe) - Očuvanje i zaštita autohtonih sorti povrća, voća i cvijeća - Promocija projekta "Gradski vrtovi" kroz organizaciju manifestacija i događanja za građanstvo o mogućnostima i značenju urbane poljoprivrede s posebnom naznakom na njezinu važnost u urbanoj prehrani (utemeljiti Dan otvorenih vrata urbanih vrtova Grada Zagreba)
--	---

Tablica 9. Opis sadržaja ključnih aktivnosti mjere 1.4. Održivo gospodarenje šumama, lovištima i zaštita divljači

MJERA 1.4. Održivo gospodarenje šumama, lovištima i zaštita divljači	
Ključne aktivnosti	Kratak OPIS sadržaja ključnih AKTIVNOSTI
1.4.1. Razvoj urbanog šumarstva	<ul style="list-style-type: none"> - Provedba posebnog projekta inventarizacije, validacije i potom valorizacije zagrebačkih šuma unutar građevinskih područja naselja Zagreb i Sesvete s utvrđivanjem detaljne vlasničke strukture i metodologijom procjene vrijednosti šume - Određivanje površina šuma u privatnom vlasništvu za otkup na temelju provedene validacije i valorizacije šuma radi sprječavanja prenamjene - Osnivanje posebne gospodarske jedinice za park-šume u vlasništvu Grada Zagreba - Izrada šumskogospodarskog plana za gradske park-šume u skladu s mjerama zaštite utvrđenim programima gospodarenja i GUP-om - Uvođenje otkupa šuma od privatnih šumoposjednika - Provedbu ugradnje valoriziranih šuma u prostornoplansku dokumentaciju
1.4.2. Održavanje park-šuma Grada Zagreba	<ul style="list-style-type: none"> - Provođenje šumskogospodarskog plana Osnova gospodarenja za gospodarsku jedinicu "Park-šume Grada Zagreba" u park-šumama Grada Zagreba u vlasništvu Republike Hrvatske - Izrada šumskogospodarskog plana za park-šume u gradskom vlasništvu - Provođenje šumsko gospodarskog plana za park-šume u vlasništvu Grada Zagreba - Izrada provedbenog akta radi dodjele financijske potpore za provedbu ŠGO u privatnim šumama, osobito za veće šumoposjednike
1.4.3. Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma	<ul style="list-style-type: none"> - Poticanje profesionalnijeg izvođenja radova u šumi za male šumoposjednike kroz edukacije - Promicanje udruživanja šumoposjednika radi učinkovitijeg gospodarenja šumama - Uređenje šuma i infrastrukturnih objekata (šumske staze Bliznec, nadstrešnica, šumskih staza, odmorišta) u Parku prirode Medvednica - Uređenje šume i infrastrukturnih objekata u Gradu mladih

5. FINANCIJSKI OKVIR I DINAMIKA PROVEDBE PROGRAMA

U nastavku se nalazi financijski okvir za provedbu Programa izrade na temelju:

- Proračuna Grada Zagreba za 2024. i projekcija za 2025. i 2026. godinu;
- pojednostavljeno modeliranog iznosa sredstava potrebnih za provedbu pojedinog cilja, mjere i aktivnosti;
- procjene broja, financijskog opsega i udjela sufinanciranja potencijalnih projekata financiranih iz vanjskih izvora financiranja (EU fondovi, nacionalni fondovi itd.).

Tablica 10. Financijski okvir Programa prema mjerama cilja PC 5. Podrška održivom razvoju poljoprivredne proizvodnje i šumarstva za razdoblje 2024. - 2027.

Financijski okvir s očekivanom dinamikom provedbe Programa (€)			
Kratica mjere odnosno cilja	Proračun Grada Zagreba (€)	Vanjski izvori financiranja(€)	Program 2024.-2027. Ukupno (€)
Mjera 1.1.	978.000,00		978.000,00
Mjera 1.2.	3.800.000,00		3.800.000,00
Mjera 1.3.	2.433.000,00	326.279,61	2.759.279,61
Mjera 1.4.	7.566.000,00		7.566.000,00
SVEUKUPNO	14.777.000,00	326.279,61	15.103.279,61

Kao što je vidljivo iz Tablice 10., planirani trošak provedbe Programa u razdoblju 2024. - 2027. iznosi **15.103.279,61 eura**. Navedeni trošak u sljedećoj tablici prikazan je po godinama u planiranom razdoblju.

Tablica 11. Dinamika provedbe financijskog okvira Programa 2024. - 2027. po godinama (€) za razdoblje

Detaljnija dinamika provedbe financijskog okvira Programa 2024. - 2027. po godinama (€)											
Kratica mjere odnosno cilja	Godina										
	2024.		2025.		2026.		2027.		Po mjerama i ciljevima UKUPNO		
	Gradski proračun	Vanjski izvori	Gradski proračun	Vanjski izvori	Gradski proračun	Vanjski izvori	Gradski proračun	Vanjski izvori	Gradski proračun	Vanjski izvori	Program 2024. - 2027. ukupno
Mjera 1.1.	333.000,00		215.000,00		215.000,00		215.000,00		978.000,00		978.000,00
Mjera 1.2.	950.000,00		950.000,00		950.000,00		950.000,00		3.800.000,00		3.800.000,00
Mjera 1.3.	652.500,00	108.759,87	593.500,00	108.759,87	593.500,00	108.759,87	593.500,00		2.433.000,00	326.279,61	2.759.279,61
Mjera 1.4.	1.562.000,00		1.752.000,00		1.752.000,00		2.500.000,00		7.566.000,00		7.566.000,00
SVEUKUPNO Program 2024.-2027.	3.497.500,00	108.759,87	3.510.500,00	108.759,87	3.510.500,00	108.759,87	4.258.500,00	0	14.777.000,00	326.279,61	15.103.279,61

6. PROVEDBA PROGRAMA

Program će se provoditi na temelju provedbenih akata koje će donositi gradonačelnik Grada Zagreba.

Za kontrolu korištenja sredstava koja se dodjeljuju iz proračuna Grada Zagreba na temelju Programa zadužuje se gradsko upravno tijelo nadležno za poljoprivredu i šumarstvo.

Za provedbu Programa poticanja održivog razvoja poljoprivrede i šumarstva u Gradu Zagrebu u razdoblju od 2024. do 2027. zadužuje se gradsko upravno tijelo nadležno za poljoprivredu i šumarstvo.

Ovaj će Program biti objavljen u Službenom glasniku Grada Zagreba.

KLASA: 024-01/24-003/265

URBROJ: 251-16-04-24-5

Zagreb, 27. lipnja 2024.

Predsjednik
Gradske skupštine
Joško Klisović, v. r.